

Šance i pokušení před ČSSD

Mladá fronta Dnes

17. června 2002

JAN ŠVEJNAR Sociální demokraté předvedli, že v krizi jsou schopni dělat rozumné kroky, které vůbec nebyly pilíři jejich programu. Privatizace velkých bank byla jednoznačně jedním z důvodů, že se české ekonomice nyní daří. Teď dostali šanci předvést, že jsou schopni více takových kroků. Koalice by je k nim, i přes svůj nejspíš ne příliš velký vliv v budoucí vládě, měla nasměrovat. Je zřejmé, že ČSSD soustředí síly na vybudování sociálního státu, který voličům slíbila. Tato vláda může být úspěšná, jen když se dokážou prosadit pro Českou republiku naprosto nezbytné reformy. Koalice by si měla dát jen několik málo velmi důležitých priorit a jimi podmínit svůj vstup do vlády. Česká ekonomika je ve střednědobém horizontu pod svými možnostmi. Kdyby reformy udělala, může se stát středoevropským Irskem. Růst HDP by ve střednědobém horizontu mohl dosáhnout šesti až devíti procent. Takový výkon dokáže státu přinést dostatečné příjmy, aby dokázal financovat sociální výdobytky. Tedy prioritu sociálních demokratů. Bez nich bude Česká republika zaostávat v globální konkurenci. První nutnou reformou jsou státní výdaje. Vláda musí najít cestu, jak se dále nezadlužovat. Zlé bude, pokud to udělá zvýšením daní. Pokud by se to stalo, bude to mít na ekonomiku jednoznačně nepříznivý vliv. Vyšší daně podrazí schopnost firem konkurovat a nejschopnější lidé začnou odcházet za hranice. Ochabne příliv zahraničních investic. To vše dohromady srazí ekonomiku k zemi. Minimální únosný kompromis je daně nezvyšovat. Srovnatelně akutní je reforma penzí. Vláda musí vyřešit dilema, jak zvýšit životní standard starších a potřebných lidí. Proto je nutné, aby vláda udělala zásadní řez do důchodového systému. Nezbytné je prodloužení věku odchodu do penze k 65 letům. Dopředu se nepohneme ani bez zásadní změny ve vzdělávání. Pokud se nerozšíří řady vysokoškolsky vzdělaných lidí, ostatní země nám na míle utečou. Při současném stavu státních financí to bez školného nepůjde. Ale musí být sociálně únosné. Státem garantovanou půjčku od komerční banky musí mít šanci získat i ti sociálně nejslabší. V těchto třech oblastech je situace v České republice kritická. Sociální demokraté mají velkou šanci připustit si to a znovu přesvědčit, že v krizi umějí jednat. Koalice by měla sehrát roli toho, kdo jim k tomu dá impuls. Pak mají skutečně šanci, že se na konci jejich vlády může mluvit o českém ekonomickém zázraku. Na druhé straně stojí pokušení znemožnit se tím, že budou prosazovat ekonomicky naprosto neefektivní věci s podporou komunistů.

Autor je ředitelem William Davidson Institute na Michiganské univerzitě